

הָדָא הוּא דְכָתִיב, "כְּאַלְמָנָה רַבָּתִי בְּגוֹיִם
שָׁרָתִי בְּמַדִּינוֹת הָיְתָה לְמַס, תִּקְרָא
לְמַפְרַע בְּרִישֵׁי אֲתוּוֹן, ל"ה בְּשֶׁבֶר"ף. בְּתַבִּירוֹ
דְּבִי מְקַדָּשָׁא, בְּתַבִּירוֹ דְּכְנִישְׁתָּא דִּישְׂרָאֵל,
דְּכַבּוּ בִישָׂא אַדְבִּיק ל"ה בְּשֶׁבֶר"ף.

אִיכָּה דְאַתְדַּבְּקַת לְהֵיחָא אִיכָּה רַעָה דָּא, קָל
דְּנַחֲשׁ, קָל מְרִירוֹ דְּכִכְיָה בְּרַקִּיעִין. אֲלִין
קָרָאן אִיכָּה, וּמִסְטָרָא אַחְרָא קָרָאן אִיכָּה. הָדָא
הוּא דְכָתִיב, (בראשית ג טו) וְאִיכָּה אִשִּׁית בִּינָהּ וּבִין
הָאִשָּׁה, בִּין סְטָרָא דָּא, וּבִין סְטָרָא דָּא,
אֲשֶׁתַּפַּח שְׂמָא (תפח) בְּחֶרְפֵּן בִּי מְקַדָּשָׁא. וּבִקְרָא
קְדָמָא אֲתִרְשִׁים כֹּלָּא לְמַגְדַּע דְּהָאִי כ"ה,
אַדְבִּיק לָהּ אִיכָּה רַעָה, דְּנָטִיר לָהּ מִיּוֹמָא
דְּאַתְבְּרִי עַלְמָא.

אִיכָּה יִשְׁכַּה בְּדָד, רַבִּי הִרְפִּינָס פֶּתַח, (שם פסוק
כד) וַיִּגְרַשׁ אֶת הָאָדָם וַיֵּשְׁבֵן מִקְדָּם לִגְן
עֵדֶן. וַיִּגְרַשׁ אֶת, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. בְּחֶרְפֵּן בִּי
מְקַדָּשָׁא, דְּאַתְתַּרְכַּת בְּתִירוּכִין, דְּאַשְׁתַּלַּחַת
בְּשִׁלּוּחִין, כְּרִסְיָא דְּמִלְכָּא נְפִלַת.

וַיִּגְרַשׁ אֶת, דָּא כְּרִסְיָא דְּמִלְכָּא. וּוִי דְאַתְתַּרְכַּת,
וּוִי דְנְפִלַת. הָאָדָם, הֵהוּא דְשִׁלִּיט עַל
כּוֹרְסִיָּא, דְּכָתִיב בֵּיהּ (יחזקאל א כו) וְעַל דְּמוֹת הַכֶּסֶּא
דְּמוֹת כְּמִרְאָה אָדָם וּגו'. נְפִלַת כְּרִסְיָא, נְפִל
כֶּלָּא.

וַיֵּשְׁבֵן, הֵהוּא דְתִרְיָן לְדָא, אֲשֶׁפִּין וְאַשְׁרִי
יִשׁוּבָא אַחְרָא, בְּהִיפּוּכָא. בְּשַׁעֲתָא
דְּאַתְתַּרְיב בִּי מְקַדָּשָׁא, סְלִיק לְכַבּוּד עֵילָאָה
לְעֵילָא, וְאַזְעִיר דְּיוֹקְנִיָּה מִכְּמָה דִּיהוּוֹת.
וְכוֹרְסִיָּא נְטִיל מְנִיָּה וְאַתְפָּרֶשׁ.

בְּכִיבּוּלֵי אֲשֶׁרִי לִגְן עֵדֶן עִם כְּרוּבִים לְתַתָּא,
וְאַתְפָּרֶשׁ מֵהֵהוּא כְּבוֹד עֵילָאָה.
וְאַשְׁרִי לְהֵיחָא לְהַט הַחֶרֶב, לְמִיקָם בְּדוּכְתָּא
דְּרַבְּנוּתִיָּה, לְמִיטֵר וּלְמִישָׁאב וּלְמִסְתִּיר, (נ"א

וְהוּא שְׁכָתוּב (שם) "כְּאַלְמָנָה רַבָּתִי
בְּגוֹיִם" שָׁרָתִי בְּמַדִּינוֹת הָיְתָה
לְמַס. תִּקְרָא לְמַפְרַע בְּרִישֵׁי
הָאוֹתִיּוֹת - ל"ה בְּשֶׁבֶר"ף.
בְּשֶׁבֶר"ף שֶׁל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ,
בְּשֶׁבֶר"ף שֶׁל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל,
שְׁנֵאָה רַעָה הַדְּבִיק ל"ה
בְּשֶׁבֶר"ף.

אִיכָּה שְׁנַדְבָקָה לְאוֹתָהּ אִיכָּה
רַעָה הַזֹּה, קוֹל הַנַּחֲשׁ, קוֹל מְרִירוֹת
שֶׁל כִּכְיָה בְּרַקִּיעִים. אֲלוֹ קוֹרְאִים
אִיכָּה, וּמַצֵּד אַחֵר קוֹרְאִים אִיכָּה.
זֶהוּ שְׁכָתוּב וְאִיכָּה אִשִּׁית בִּינָהּ
וּבִין הָאִשָּׁה. בִּין הַצֵּד הַזֶּה, וּבִין
הַצֵּד הַזֶּה, נִמְצָא הַשֵּׁם (שם) בְּחֶרְפֵּן
בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. וּבְפִסּוּק הָרִאשׁוֹן
נִרְשָׁם הַכֹּל, לְדַעַת שְׁכ"ה הַזֶּה
הַדְּבִיק אוֹתָהּ אִיכָּה רַעָה שְׁשֹׁמֵר
לָהּ מִיּוֹם שְׁנַבְרָא הָעוֹלָם.

אִיכָּה יִשְׁכַּה בְּדָד. רַבִּי הִרְפִּינָס
פֶּתַח, (בראשית ג טו) וַיִּגְרַשׁ אֶת הָאָדָם
וַיֵּשְׁבֵן מִקְדָּם לִגְן עֵדֶן. וַיִּגְרַשׁ אֶת
זוֹ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, בְּחֶרְפֵּן בֵּית
הַמִּקְדָּשׁ, שְׁגִרְשָׁה בְּגִירוּשִׁין,
שְׁנַשְׁלַחָה בְּשִׁלּוּחִין, כֶּסֶּא הַמֶּלֶךְ
שְׁנַפְלָה.

וַיִּגְרַשׁ אֶת - זֶה כֶּסֶּא הַמֶּלֶךְ. אוֹי
שְׁגִרְשָׁה, אוֹי שְׁנַפְלָה. הָאָדָם,
אוֹתוֹ שְׁשׁוּלֵט עַל הַכֶּסֶּא, שְׁכָתוּב
בּוֹ (יחזקאל א) וְעַל דְּמוֹת הַכֶּסֶּא
דְּמוֹת כְּמִרְאָה אָדָם וְכו'. נְפִלָה
הַכֶּסֶּא - נְפִל הַכֹּל.

וַיֵּשְׁבֵן - אוֹתוֹ שְׁגִרְשָׁה אֶת זֶה,
הַשִּׁפְיָן וְהַשְּׂרָה יָשׁוּב אַחֵר
בְּהִיפּוּכוֹ. בְּשַׁעֲתָא שְׁנַחֲרַב בֵּית
הַמִּקְדָּשׁ, סִלַּק אֶת הַכְּבוֹד הָעֲלִיּוֹן
לְמַעְלָה, וְהַמַּעֲיֵט דְּמוֹתוֹ מִכְּמוֹ
שְׁהִיָּה, וְהַכֶּסֶּא נִסַּע מִמֶּנּוּ וְנִפְרַד.
בְּכִיבּוּלֵי הַשְּׂרָה אֶת גֵּן הָעֵדֶן עִם
הַכְּרוּבִים לְמַטָּה, וְנִפְרַד מֵאוֹתוֹ
הַכְּבוֹד הָעֲלִיּוֹן, וְהַשְּׂרָה אֶת אוֹתָהּ
לְהַט הַחֶרֶב, לְעַמֵּד בְּמִקּוֹם
גְּבֻרָתוֹ, לְשֹׁמֵר וּלְשָׂאב וּלְהַסְתִּיר

וּלְמַסְסָּהּ (ה) הָיָה אֲוֶרַח דְּאֶנְגִּיד מֵעֵץ הַחַיִּים. וְשִׁלְמָה מְלָכָא צְוּחַ וְאָמַר, (משלי ל כא) תַּחַת שְׁלוֹשׁ רְגֵזָה אֶרֶץ וּגוֹ' תַּחַת עֶבֶד פִּי יִמְלוֹךְ וּגוֹ' וְשִׁפְחָה פִּי תִירֵשׁ גְּבֻרָתָהּ. שִׁפְחָה לָּגוּ, גְּבֻרָתָהּ לָבַר. אֵיכָה יִשְׁכַּח בְּדָד, מֵאִי בְּדָד. פְּמָה דְּאֵתָּ אָמַר, (ויקרא יג מו) בְּדָד יֵשֵׁב מִחוּץ לְמַחֲנֶה מוֹשְׁבֹו.

אֵיכָה יִשְׁכַּח בְּדָד, ר' חֲנִינָאִי וְרַבִּנּוֹן פִּתְחֵי קְרָא בְּאֲדָם הָרֵאשׁוֹן. (בראשית ב טו) וַיִּקַּח ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם וַיְנִיחֵהוּ בִּגְן עֵדֶן וּגוֹ'. וַיִּקַּח, פְּמָה לְקַחוּ? רַבִּי חֲנִינָאִי אָמַר, לְקַחוּ בְּדָבָרִים. פְּמָה דְּאֵתָּ אָמַר (ויקרא ח ב) קַח אֶת אֶהֱרֹן וְרַבִּנּוֹן אֲמָרוּ, לְקַחוּ בְּרוּחַ. פְּמָה דְּאֵתָּ אָמַר, (מ"ב ב ה) הַיּוֹם ה' לָקַח אֶת אֲדֹנֶיךָ מֵעַל רֹאשְׁךָ.

וַיְנִיחֵהוּ בִּגְן עֵדֶן, כְּדִי לְהִיטִי לֹא מְנוּחָה, לְדַעַת וּלְהַפִּיר הַחֲכָמָה וְהַתּוֹרָה. דְּאָמַר רַבִּי חֲנִינָאִי, הַתּוֹרָה לְמִדָּה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאָדָם. הָדָא הוּא דְכָתִיב, (איוב כח כז) אֲזִי רָאִיתִי וַיִּסְפְּרֶהּ וּגוֹ', וַיֹּאמֶר לְאָדָם. וְהָיוּ מִלְּאֲכֵי הַשָּׁרֵת מְקַלְסִין לְפָנָיו.

עַד שֶׁרָאָה סְמַא"ל בְּשָׂמִים, וְנִתְקַנָּא בּוֹ, וַיֵּרֶד מִן הַשָּׁמַיִם פְּדֻמוֹת צַל עַל נַחֲשׁ. הַנַּחֲשׁ נִרְאָה, וְהָצִל עָלָיו, תִּקְפָּא וְחִילָא דִּילֵיהּ.

קָרִיב הָיָה נַחֲשׁ לְגַבִּי אִיתְתָּא, דִּדְעָתָא קִלָּה מִן הָאִישׁ. מִכָּאֵן דְּאִתְתָּא לֹא אִתְפַּתַּת, אֲלֹא בְּאִתְתָּא אַחֲרָא. (בראשית ג א) וַיֹּאמֶר אֶל הָאִשָּׁה אַף פִּי אָמַר אֱלֹהִים, מִיָּד פִּתַּח בְּאַף. מִהֲבָא, דְּבִתְחִלַּת דְּבָרָיו שֶׁל אָדָם נִפְרַם מִי הוּא. כֶּף הוּא פִּתַּח בְּאַף, לְהוֹדִיעַ מִי הוּא.

נָטַל סִימָן זֶה, אִם תִּקְבֹּל, אִם לֹא תִקְבֹּל. וְהַמְשִׁיכָה בְּדָבָרִים, עַד שֶׁפִּתְחָה בְּאוֹת מ"ם, וְאָמְרָה (שם) מִכָּל עֵץ הָגֵן אָכַל נֹאכַל. מִיָּד נָטַל הַנַּחֲשׁ אוֹת מ', וַיִּשֶׁם אוֹתָהּ עַל זְרוּעוֹ

(ולר' חזקוני) אוֹתָהּ הִדְרָךְ שְׁשׁוּפַעַת מֵעֵץ הַחַיִּים.

וְשִׁלְמָה הַמֶּלֶךְ צְוּחַ וְאָמַר, (משלי ל ט) תַּחַת שְׁלוֹשׁ רְגֵזָה אֶרֶץ כּוֹ' תַּחַת עֶבֶד פִּי יִמְלוֹךְ כּוֹ' וְשִׁפְחָה פִּי תִירֵשׁ גְּבֻרָתָהּ. הַשִּׁפְחָה בְּפָנִים, גְּבֻרָתָהּ בַחוּץ. אֵיכָה יִשְׁכַּח בְּדָד, מֵה זֶה בְּדָד? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בְּדָד יֵשֵׁב מִחוּץ לְמַחֲנֶה מוֹשְׁבֹו.

אֵיכָה יִשְׁכַּח בְּדָד, רַבִּי חֲנִינָאִי וְרַבִּנּוֹן פּוֹתְחִים הַפְּתוּב בְּאֲדָם הָרֵאשׁוֹן. (בראשית ב ט) וַיִּקַּח ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם וַיְנִיחֵהוּ בִּגְן עֵדֶן וּגוֹ'. וַיִּקַּח, פְּמָה לְקַחוּ? רַבִּי חֲנִינָאִי אָמַר, לְקַחוּ בְּדָבָרִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ח ט) קַח אֶת אֶהֱרֹן וְרַבִּנּוֹן אֲמָרוּ, לְקַחוּ בְּרוּחַ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מלכים ב ג) הַיּוֹם ה' לָקַח אֶת אֲדֹנֶיךָ מֵעַל רֹאשְׁךָ.

וַיְנִיחֵהוּ בִּגְן עֵדֶן, כְּדִי לְהִיטִי לֹא מְנוּחָה, לְדַעַת וּלְהַפִּיר הַחֲכָמָה וְהַתּוֹרָה. שְׁאָמַר רַבִּי חֲנִינָאִי, הַתּוֹרָה לְמִדָּה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָאָדָם. זֶהוּ שֶׁפְּתוּב (איוב כח) אֲזִי רָאִיתִי וַיִּסְפְּרֶהּ וּגוֹ', וַיֹּאמֶר לְאָדָם. וְהָיוּ מִלְּאֲכֵי הַשָּׁרֵת מְקַלְסִים לְפָנָיו.

עַד שֶׁרָאָה סְמַא"ל בְּשָׂמִים, וְנִתְקַנָּא בּוֹ, וַיֵּרֶד מִן הַשָּׁמַיִם פְּדֻמוֹת צַל עַל נַחֲשׁ. הַנַּחֲשׁ נִרְאָה, וְהָצִל עָלָיו, הַתִּקְפָּא וְהַחִילָא שְׁלֹו.

קָרִיב אוֹתוֹ הַנַּחֲשׁ לְאִשָּׁה, שְׁדַעָתָה קִלָּה מִן הָאִישׁ. מִכָּאֵן שֶׁאִשָּׁה לֹא מִתְפַּתֶּיט אֲלֹא בְּאִשָּׁה אַחֲרָת. (בראשית ג א) וַיֹּאמֶר אֶל הָאִשָּׁה אַף פִּי אָמַר אֱלֹהִים, מִיָּד פִּתַּח בְּאַף. מִכָּאֵן שֶׁבִּתְחִלַּת דְּבָרָיו שֶׁל אָדָם נִפְרַם מִי הוּא. כֶּף הוּא פִּתַּח בְּאַף, לְהוֹדִיעַ מִי הוּא.

נָטַל סִימָן זֶה - אִם תִּקְבֹּל, אִם לֹא תִקְבֹּל. וְהַמְשִׁיכָה בְּדָבָרִים, עַד שֶׁפִּתְחָה בְּאוֹת מ"ם, וְאָמְרָה מִכָּל עֵץ הָגֵן אָכַל נֹאכַל. מִיָּד נָטַל הַנַּחֲשׁ אוֹת מ', וַיִּשֶׁם אוֹתָהּ עַל

השְׁמָאלִית, וְהִיָּה מִמֵּתִין עַל וַאֲ"ו תִי"ו מִפִּיָּה, כְּדִי לִהְיוֹת מוֹ"ת נֶכוֹן לִפְנֵיהֶם.

הַתְּחִיל לִפְתּוּתָהּ, עַד דְּכָתִיב, (שם פסוק ו) וַתֵּרָא הָאִשָּׁה, בְּטַעַמָּא סְגִי וְתִקִּיף. מִלְּמַד, שֶׁפָּרְחוּ הָאוֹתִיּוֹת וַאֲ"ו תִי"ו, וְסָלְקוּ לְהַתְחַבֵּר עִם אוֹת מ"ם. וְאוֹת מ"ם הִיָּתָה עוֹלָה וְיוֹרֶדֶת, וְלֹא הִיָּתָה מִתְחַבֶּרֶת (דף קיא ע"ב) עִמָּהֶם, עַד שְׁנִתְּפַתָּה.

וּפָרְחוּ וַאֲ"ו תִי"ו, אַרְבַּע זְמָנִין, וְאַקִּיפוּ לְאוֹת מ"ם לְאַרְבַּע סְטָרִין. דְּכָתִיב, (שם) וַתִּקַּח מִפְּרִי וַתֹּאכַל וַתִּתֵּן גַּם לְאִשְׁתָּהּ. (שם פסוק ז) וַתִּתְּקַח הָאִשָּׁה עֵינֵי שְׁנֵיהֶם. הָא אַרְבַּע זְמָנִין ו' ת'. מִלְּמַד, שֶׁסָּבְבוּ לְאוֹת מ"ם לְאַרְבַּע צְדָדִין, וְהַמ"ם בְּאֻמָּצָה, מוֹת בְּכָל סְטָרִין.

בְּמָה דְּאֵתָּ אָמַר, (ירמיה ט כ) כִּי עָלָה מוֹת בְּחִלּוּנֵינוּ. דָּא סְמַא"ל, דְּאִיהוּ חַד מִחִלּוּנֵי שְׁמִיא. וְעַל דָּא (תהלים פט מט) מִי גִבֹר יִחְיָה וְלֹא יִרְאֶה מוֹת. מִיָּד שְׁלֹט בָּהּ, וְהִטִּיל בָּהּ זוּהָמָא. נַחַת קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמִיחָמִי, (בראשית ג ח) וַיִּתְּחַבֵּא הָאָדָם וְאִשְׁתּוֹ.

הָא חֲזִי, קוּדָם שְׁחָטָאוּ, הִיָּתָה הַשְׂכִּינָה עֲטָרָה עַל רְאִשֵׁיהֶם, לִהְיוֹת בְּשִׁבְלָם שׁוֹרָה עַל הָעוֹלָם. כִּיּוֹן שְׁחָטָאוּ, כְּבִיכּוֹל, תֵּשׁ כְּחָה, וְאַסְתַּלְקַת וְלֹא שְׁלִיטָת. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שְׁאִרֵי לְקוּנָן, וְאָמַר אֵיכָה, מָה תְּהֵא מִינָהּ, שְׁלִטְנוּתָא אַעֲדוּ מִינָהּ. אוּף הָכָא בְּחוּרְבָן בִּי מְקֻדְשָׁא, שׁוּלְטְנוּתָא אַעֲדוּ, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שְׁאִרֵי לְמִסְפָּד, וְאָמַר אֵיכָה, מָה תְּהֵא עָלֶיהָ.

אֵיכָה, רַבִּי פִּנְחָס פֶּתַח, (ירמיה לא יד) קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמָע נְהִי בְּכִי תִמְרוּרִים וְגו'. בְּשַׁעֲתָא דְּאַתְחַרְב בִּי מְקֻדְשָׁא, וְאַתּוּקֵד. אֵתָּא קָלָא וְאִיתְעַר עַל קְבָרֵי אֲבֵהֶן קְדָמָאִי, וְאָמַר, אֲבֵהֶן קְדָמָאִי, אֲתוּן דְּמִיכִין בְּשִׁינְתָּא, וְלֹא יִדְעִיתוּן

זְרוּעוֹ הַשְׁמָאלִית, וְהִיָּה מִמֵּתִין עַל וַאֲ"ו תִי"ו מִפִּיָּה, כְּדִי לִהְיוֹת מוֹ"ת נֶכוֹן לִפְנֵיהֶם.

הַתְּחִיל לִפְתּוּתָהּ, עַד שְׁכָתוּב (שם) וַתֵּרָא הָאִשָּׁה, בְּטַעַם גְּדוֹל וְתִקִּיף. מִלְּמַד שֶׁפָּרְחוּ הָאוֹתִיּוֹת וַאֲ"ו תִי"ו, וְעָלוּ לְהַתְחַבֵּר עִם הָאוֹת מ"ם, וְהָאוֹת מ"ם הִיָּתָה עוֹלָה וְיוֹרֶדֶת, וְלֹא הִיָּתָה מִתְחַבֶּרֶת עִמָּהֶם, עַד שְׁנִתְּפַתָּה.

וּפָרְחוּ וַאֲ"ו תִי"ו אַרְבַּע פְּעָמִים, וְהִקִּיפוּ אֶת הָאוֹת מ"ם לְאַרְבַּע צְדָדִים, שְׁכָתוּב (בראשית ג) וַתִּקַּח מִפְּרִי וַתֹּאכַל וַתִּתֵּן גַּם לְאִשְׁתָּהּ וְכו'. וַתִּתְּקַח הָאִשָּׁה עֵינֵי שְׁנֵיהֶם. הִנֵּה אַרְבַּע פְּעָמִים ו' ת'. מִלְּמַד שֶׁסָּבְבוּ לְאוֹת מ"ם לְאַרְבַּע צְדָדִים, וְהַמ"ם בְּאֻמָּצָה, מוֹת בְּכָל הַצְּדָדִים.

כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (ירמיה ט) כִּי עָלָה מוֹת בְּחִלּוּנֵינוּ, זֶה סְמַא"ל, שֶׁהוּא אֶחָד מִחִלּוּנוֹת הַשָּׁמַיִם. וְעַל זֶה (תהלים פט) מִי גִבֹר יִחְיָה וְלֹא יִרְאֶה מוֹת. מִיָּד שְׁלֹט בָּהּ וְהִטִּיל בָּהּ זוּהָמָא. יָרַד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְרִאוֹת, וַיִּתְּחַבֵּא הָאָדָם וְאִשְׁתּוֹ.

בָּא וְרֵא, קָדָם שְׁחָטָאוּ הִיָּתָה הַשְׂכִּינָה עֲטָרָה עַל רְאִשֵׁיהֶם, לִהְיוֹת בְּשִׁבְלָם שׁוֹרָה עַל הָעוֹלָם. כִּיּוֹן שְׁחָטָאוּ, כְּבִיכּוֹל תֵּשׁ כְּחָה, וְהִסְתַּלְקָה וְלֹא שְׁלִטָה. וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַתְּחִיל לְקוּנָן, וְאָמַר אֵיכָה, מָה יִהְיֶה מִמֵּנָהּ? הַשְׁלִטוֹן הוֹסֵר מִמֵּנָהּ. אֵיךְ כָּאן בְּחוּרְבָן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הַשְׁלִטוֹן הוֹסֵר, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַתְּחִיל לְסַפֵּד, וְאָמַר אֵיכָה, מָה תְּהֵא עָלֶיהָ?

אֵיכָה. רַבִּי פִּנְחָס פֶּתַח, (ירמיה לא) קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמָע נְהִי בְּכִי תִמְרוּרִים וְגו'. בְּשַׁעֲתָא שְׁנִחְרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְנִשְׁרַף, בָּא קוֹל וְהִתְעוּר עַל קְבָרֵי הָאֲבוֹת הָרַשׁוּנִים, וְאָמַר: אֲבוֹת

לשנה אחת:
טז אלול

מדרש הנעלם איכה - קיא ע"ב

ג' שנים-ש"ג:
כא אב רצט

הראשונים, אתם רדומים בשנה, ואינכם יודעים על צער העולם. בניכם שגדלתם בצער, והכנסתם אותם לאמונה הרבה של הקדוש ברוך הוא, הגה מתו, והנה נהרגו, והנה הלכו לגלות בין שונאיהם, ידיהם מהדקות לאחור, מתים ברעב, בתייהם נשרפו. איזה הרחמים שלכם? איזה אמונתכם? קומו התעוררו אליהם!

מיד התעוררו האבות והאמהות והלכו אל משה. אמרו לו: משה הרועה הנאמן, איפה הפנים? איפה השארף אותם? מיד התעורר משה, והלך עמם אל יהושע. אמר לו: בני האבות הללו, בני ישראל, שהפקיד אותי הקדוש ברוך הוא עליהם, והשארתי אותם בידך, איפה הם?

השיב יהושע ואמר: רבנו משה, בארץ הקדושה השארתי אותם, וחלקתי להם הארץ על פי גורל, כמו שצויתני, וכלם השארתי איש על נחלתו ועל גורלו.

וכיד הלכו כלם לארץ הקדושה, ומצאו אותה שנוחרה, שאין נשמע בה קול. נכנסו למקדש, וראו שנושרף. עשו בו הספד, עד שנושמע קול מרידת הבכיה לרום השמים, וכל המלאכים העליונים בכו עמם למעלה.

התעורר הקדוש ברוך הוא ובא אליהם, ומצא אותם ממררים בקול בכיה בתוף עפר המקדש. אמר להם: אהובי נפשי, מה אתם כאן? (ירמיה יא) מה לידידי בביתי? קם אברהם הזקן בראשונה, אמר לפני רבון העולם: אתה ידעת שהלכתי לפניך בדרך אמת. עשר פעמים נסית אותי, ועמדתי בכל. איפה הם בני? לא שמעתי קול דברייהם בארץ שנושבעת לי לקים אותם בה.

אמר לו הקדוש ברוך הוא: אי אברהם אהוב נפשי, (שם) ובשר קדש יעברו מעליך. בטלו מהם

צערא דעלמא, בניכון דגדלתון בצערא, ואעילתון בהימנותא סגי דקודשא בריך הוא, הא מיתו, והא אתקטלו, והא אזלו בגלותא בין שונאיהון, ידיהון מהדקן לאחורא, מייתין בכפנא, בתייהון אתוקד. אן רחמין דילכון, אן מהימנותא דילכון, קומו איתערו לגבייהו.

מיד אתערו אבהן ואמהן, ואזלו לגבי משה, אמרו ליה, משה רעיא מהימנא, אן אינון בנין, אן שבקת לון. מיד איתער משה, ואזל עמהון לגבי יהושע. אמר ליה, בני אבהן אלין, בני ישראל, דפקדני קודשא בריך הוא עליהון, ושבקית לון בידך, אן אינון.

אתיב יהושע ואמר, רבינו משה, בארעא קדישא שבקית לון, ופליגית לון ארעא על פום עדבא, כמה דפקדתני, וכלהו שבקית גבר על אחסנתיה ועל עדביה.

ומיד אזלו פולחו לארעא קדישא, ואשפחו לה דאתחרבא, דלא אשתמע בה קלא. עאלו גבי מקדשא, וחרמו דאתוקד. עבדו ביה הספידא, עד דאשתמע קל מריירו דבכיה לרום שמיא, וכל מלאכי עילאי בכו עמהון לעילא. איתער קודשא בריך הוא ואתא לגביהון, ואשפח לון ממרין בקל בכיה, גו עפרא דמקדשא. אמר לון, רחימין דנפשאי, מה אתון הכא, (שם יא טו) מה לידידי בביתי.

קם אברהם סבא בקדמיתא, אמר קמיה מארי דעלמא, את ידעת דאזלית קמך באורח קשוט. עשר זמנין נסית לי, וקיימית בכלא. בני אן אינון, לא שמענא קל מליהון בארעא דאומית לי, לקיימא להון בה.

אמר ליה קודשא בריך הוא, אי אברהם

רְחִימָא דִּנְפָשָׁא, (שם) וּבִשְׁר קִדְשׁ יַעֲבֹרוּ מֵעַלֶּיךָ. בְּטִילוּ מִיִּנְיָהּ בְּרִית קִדְשָׁא, וּפְלָחוּ עֲבוּדָה זָרָה, וְעַל דָּא אִיתְקַפַּת רוּגְזָא בְּהוּן, וּבְגִינְךָ אוּרִיךְ לֹון כַּמָּה זְמָנִין, וְלֹא תָבוּ קִדְמִי.

בִּיּוֹן דְּשָׁמַע אֲבֵרָהֶם כִּךְ אָמַר יִמְחוּ עַל קְדוּשַׁת שְׁמֵךְ כָּל אִינוּן חוֹבִיָּהוֹן בִּיגִי עֲמֻמָּא, עַד דִּיהָא רַעְוָא דִּילָךְ לֹאֲתָבָא לֹון לְגַבְךָ. וְכֵן כְּלָהוּ כְּגוֹנָא דָּא, וְאָזְלוּ לָהּ.

אֲשֶׁתְּאַרְתַּ תַּמָּן רַחֵל, וְאַרְיֵמַת קָל בְּכִיָּה בְּמִרְיוֹ דְּתַמְרוּרִים, אָמַר לָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, רַחֵל, מָה אַתְּ מַבְכָּה. אָמְרָה קִמִּיָּה, וְלֹא אֲבָכָה, בְּנִי אֵן אִינוּן, וּמָה חֲטָאֵן לְגַבְךָ. אָמַר לָהּ עֲאָלוּ צִרְתִּי לְקִמִּי, וְאָעִילוּ לָהּ בְּבִיתִי. מִיד אָמְרָה, וְכִי לֹא עֲבָדִית אֲנָא יְתִיר, דְּאָעִילָנָא צִרְתִּי בְּבִיתִי.

דְּתַנֵּן, בְּשַׁעֲתָא דְּכְתִיב, (בראשית כט יב) וַיִּגַּד יַעֲקֹב לְרַחֵל כִּי אָחִי אֲבִיָּה הוּא, אָמַר הַזְדַּוּגִי לְגַבְאִי, אָמְרָה לִיָּה אֵין, אָבֵל אֲחֵתָא אִית לִי קְשִׁישָׁא מִינָאִי, וּמִסְתַּפִּינָא מֵאַבָּא, דְּרַמָּאָה אִיהוּ. מִיד וַיִּגַּד יַעֲקֹב לְרַחֵל, כִּי אָחִי אֲבִיָּה הוּא בְּרַמָּאָתָא.

מִיד יְהֵב לָהּ סִימָנִין. בִּיּוֹן דְּעֹאֲלַת לֹאָה בְּהוּא לִילִיא, אָמְרָה רַחֵל, הַשְׁתָּא מִתְּפַסְפָּא אֲחֵתִי, אֲזֻלַּת וּמִסְרָה לָהּ סִימָנִין.

וְעַד דָּא אָמְרָה לְגַבִּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאֲנָא לֹא עֲבָדִית יְתִיר, דְּאָעִילָנָא צִרְתִּי בְּבִיתִי. וְאַתְּ דְּכְתִיב בָּךְ, (שמות לד) וּרְחוּם וְחַנוּן אֶרֶץ אֲפִים, הִוָּה לָךְ לֹאֲעֲבָרָא עַל חוֹבִיָּהוֹן.

וּבְכָל מָה דְּאָמַר לָהּ, לֹא קִבִּילַת תַּנְחוּמִין. הָדָא הוּא דְּכְתִיב, (ירמיה לא יד) קוּל בְּרַמָּה נִשְׁמַע וּגו' כִּי אִינוּן. לֹא פַעֲאָת לְקַבֵּלָא תַּנְחוּמִין. מֵאִי טַעְמָא. בְּגִין כִּי אִינוּן, כִּיּוֹמִין קִדְמָאִין לֹאֲשֶׁרָאָה בִּינִיָּהוּ, וְהָא אֲסֵתְלַק לְעִילָא.

בְּרִית הַקִּדְשׁ וְעֲבָדוֹ לְעֲבוּדָה זָרָה, וְעַל כֵּן הַתְּגַבֵּר רִגְזִי עֲלֵיהֶם, וּבְגִלְלָךְ חִפְיָתִי לָהֶם כַּמָּה פְּעָמִים, וְלֹא שָׁבוּ לִפְנֵי.

בִּיּוֹן שְׁשָׁמַע אֲבֵרָהֶם כִּךְ, אָמַר: יִמְחוּ עַל קְדוּשַׁת שְׁמֵךְ כָּל אוֹתָם חֲטָאֵיהֶם בֵּין הָעַמִּים, עַד שִׁיְהִיָּה רַעְוָנָךְ לְהַשִּׁיבָם אֵלֶיךָ. וְכֵן כָּלֶם כִּמּוֹ זֶה, וְהִלְכּוּ לָהֶם.

נִשְׁאַרָה שֵׁם רַחֵל, וְהִרְמָה קוּל בְּכִיָּה בְּמִרְיוֹת שֶׁל תַּמְרוּרִים. אָמַר לָהּ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: רַחֵל, מָה אַתְּ מַבְכָּה? אָמְרָה לִפְנֵי: וְלֹא אֲבָכָה?! אֵיפֹה הֵם בְּנִי, וּמָה חֲטָאוּ אֵלַיךְ? אָמַר לָהּ: הַכְּנִיסוּ צִרְתִּי לִפְנֵי, וְהַכְּנִיסוּהָ לְבֵיתִי. מִיד אָמְרָה: וְכִי אֲנִי לֹא עֲשִׂיתִי יוֹתֵר, שֶׁהַכְּנַסְתִּי צִרְתִּי לְבֵיתִי?!

שִׁשְׁנֵינוּ, בְּשַׁעֲרָא שְׁכָתוּב (בראשית כט) וַיִּגַּד יַעֲקֹב לְרַחֵל כִּי אָחִי אֲבִיָּה הוּא, אָמַר: הַתְּדַוּגִי לִי? אָמְרָה לוֹ: כֵּן, אָבֵל אַחוֹתִי יֵשׁ לִי קְשִׁישָׁה מִמֶּנִּי, וְאֲנִי פוֹתְחָת מֵאַבָּא, שֶׁהוּא רַמָּאִי. מִיד - וַיִּגַּד יַעֲקֹב לְרַחֵל כִּי אָחִי אֲבִיָּה הוּא, בְּרַמָּאוֹת.

מִיד נָתַן לָהּ סִימָנִים. בִּיּוֹן שְׁנִכְנִסָה לֹאָה בְּאוֹתוֹ הַלִּילָהּ, אָמְרָה רַחֵל, כַּעַת תַּתְּבִישׁ אַחוֹתִי. הִלְכָה וּמִסְרָה לָהּ הַסִּימָנִים.

וְעַד זֶה אָמְרָה אֵל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: וְאֲנִי לֹא עֲשִׂיתִי יוֹתֵר, שֶׁהַכְּנַסְתִּי צִרְתִּי לְבֵיתִי?! וְאַתָּה, שְׁכָתוּב בָּךְ רְחוּם וְחַנוּן אֶרֶץ אֲפִים, הִיָּה לָךְ לְהַעֲבִיר עַל חֲטָאֵיהֶם.

וּבְכָל מָה שֶׁאָמַר לָהּ - לֹא קִבִּילָה תַּנְחוּמִים. זֶהוּ שְׁכָתוּב (ירמיה לא) קוּל בְּרַמָּה נִשְׁמַע וּגו' כִּי אִינוּן. לֹא רוּצָה לְקַבֵּל תַּנְחוּמִים. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם כִּי אִינוּן, כִּיּוֹמִים הָרַאשׁוֹנִים לְשִׁרּוֹת בִּינִיָּהֶם, וְהִרְי הַסֵּתְלַק לְמַעְלָה.

וְהָא אֲסֵתְלַק לְעִילָא.